

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscvrorvm virorvm

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

Pasquillus Marranus exul

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](#)

PASQVILLVS MARRANVS EXVL,
LECTORI SALVTEM.

¶ Vidisti sæpiuscule lector labores nostros
quib. hactenus cōtra corruptos nostri
æui mores fudauimus. Nunc co
gnosce quid in nouos illos
Theologistas adulato
res, aufi fuimus.
Quidue
Marforio nostro auspice
obtinuerimus a Pontifice Ro.
verfa pagella quæ sunt
oftendet.

‘ ‘

L E G E , E T P R O -
B A B I S .

[Exemplum 1. ex quo hunc Pasquillum, quamvis priori multo inferiorem, et infice-
tiorem et multo minus Latinum, tomo IIII. Opp. Hutt. a nobis edito, exhibuimus, 10
foliis 8º. s. l. et a. editum est, habetque inscriptionem hanc PASQVILLVS | Marranus
exul, Lectori Salutem et reliqua ut supra repetitum est. 2. In Pasquillorum Tom. II.
(Ind. bibliogr. n. 55, 1.) p. 191...201. Schnarregalli ep. non recepta est; quam non omis-
sit 3. Hutt. Münch. (Ind. bibl. n. 78.) tom. II. p. 449...460. ubi totum hoc (puto Vite-
bergensis alicuius clericuli) mediocre opus quasi Hutteni esset repetitum est. — De
tractatu metrico, quem addidi, Erfurtensis alicuius Augustiniani opere, apud ipsos le-
ctores iudicium esto, utrum Alveldium an eum qui versus fecit, miseriori ludibrio habeat.]

CONTENTS.

- Epistola Pasquilli Romani, ad Marforium Romanum.
Responsio Marforij Romani, ad Pasq.
Supplicatio nō minus lepida q̄ necēsaria,
eiudem Pasquilli ad S. D. N. papam.
Decretum Papæ super supplicatione Pasq.
Epistola Publij Maironis ad Aluedianum
Franciscanum Romanistam.

EPISTOLA PASQVILLI ROMANI AD MARFORIVM ROMANVM.

Pasquillus Marranus

exul Romanus

Marforio Romano

5 quondam collegæ suo

.S.

Satis te credo, Marfori, ex Ciro communi amico nostro intellexisse, quare dulce patriæ nostræ solum relinques, exul factus, in Hispaniam primum, deinde in varias nationes oberraverim; verum ubi non bene audieris caussas mei discessus, breviter repeto: quod scilicet duodenarius Cardinalium numerus minima etiam sacerdotia deglubentium in immensum excreverit crescitur in dies; et quod pro ædificio templi divi Petri totus fere Christianus orbis indulgentiarum mulso exhaustus est; tertio quod dulcissima illa et gratissima Pontifici triginta Cardinalium creatio, ex qua quingenta ducatorum milia conflata sunt, Francis-
15 cum Urbinate e sede ducali propulerit; et demum annatarum frequentia, contra Turcas primum excogitata, iam vero in proprium lucrum versa me item exulem coegit, prout de singulis latius Ciro nostro exposui. Verum non minus video te severissimum huiusmodi Romanensium traditiuncularum censorem, quod vel epistola tua ad Germaniae principes nuper in Augustensi conventu collectos edita
20 facile probat. O quam fidus es, Marfori, Germanicæ nationis persuasor. edidit in lucem et Cirus noster eiusdem gentis gravamina, opusculum scitu dignum; sed omnium que hoc pertinent unicum scopum strenuissimus ille Februm satyricus exorrecta fronte attingit, ita ut pene nihil sit ab eo non salubriter taxatum. Spero subinde his nostris exhortationibus omnia in pristinum statum
25 successura. accedit quod et nuper Carolus rex omnium potentissimus, totius

² Marra Latine et Romanice est Karst, Haude, *Marranus* itaque idem significat quod Germanice Karsthans. nam nihil ad hoc nomen pertinere puto quod Itali Hispanique proditorem, execrabilem, bannitum, Iudæum sine conversione baptismam suscipientem, *marrano* vocant. ³ Marforii cum Pasquillo frequentissimo litterarum commercio coniuncti socii nomen, a Martis foro deductum, notum est. ⁷ Cyro 2.3. (*ut ubique y.*) ¹⁰ duoden.] Tot scilicet Christi discipuli fuerunt. sed XIIIII cardinales iam sœc. VIII. fuerunt; concilium Basiliense non plus quam XXIIIII esse voluit; Sixti V. constitutio numerum LXX statuit. ¹¹ deglubantium 1. ¹³ immo unius et triginta. ¹⁶ excog.] immo, longe ante. ¹⁹ epist.] Exhortatio ad principes ne in decimæ præstationem consentiant, a. 1518. evulgata et a nobis repetita Hutt. opp. V. p. 168. sqq. cuius auctorem Fridericum Fischerum fuisse opinor. ²¹ gravamina] Puto h. l. non Wimpfelingiana indicari, sed sub Ciri nomine Cro-
tum Rubianum intellegi. ^{22.23} satyricus] Huttenus.

huius summæ severissimus vindex, ex Hispanis in Germaniam concesserit, cum quo et ego transfretavi. Is una cum fortissimis etiam principibus (ni fallor) has in Christiano agro pestes eradicabit omniaque subvertet aut in melius reformabit: nam curiosus alioquin ego multa ex aulicis demulceo, compertumque habeo omnes id votis expetere, ut Christianus floreat amor catholicaque, non 5 Romana tantum, crescat ecclesia. Sic facile, Marfori, communi dolori nostro ac reipublicae Christianæ consuletur. Verum, o cœlum, o terra, quantum theologastri nostri, ne id fiat, resistunt, inexplicabili et excœcale eorum avaritiae metuentes. Hoc palam est omnibus, quot tragedias moverint Tacellanae pravitatis inquinatores, quot tandem et Magistri nostri, eiusdem farinæ professores; 10 insurgunt nunc Minoristæ, omnium minimi, ovili tegmine apparentes, ac maximi primique triumphatores fieri cupientes: valde his condoleo, quum ipsi sibi non vocati cornua erigant: æstimo tamen non communi eorum voto Ainfeldensem ita ainfeldialiter, vel secundum doctorem subtilem, quo melius capias, also *einfältig*, rem attigisse, sic nec cæteros qui evangelicis tubis mare minantur ma- 15 gnum et nescio quot execrationes: o Christe, quot ex tuis oviculis tuo precioso sanguine redemptis in hoc pelago suffocatae sunt! quas etsi bis octuaginta ducentorum milia subdola mendicitate conflarent, non possent recuperare; duos galeros vel etiam secundum fori competentiam comparare possent. His iterum venenis, Marfori, succurrere volens supplicationem ad sanctissimum dominum no- 20 strum Papam edidi, qui horum caput est, quantum ipsi volunt (in reliquis etiam hunc in mare magnum proiciunt) ut dignetur sua sanctitas huic theologistarum et maxime garrulis sophistis (qui ea quæ evangelii sunt, pro eorum libidine torquere penitusque evertere nituntur) errori mederi, quam tibi his nostris literis introclusam transmitto. hanc quo citius poteris signandam, ut moris est, præ- 25 sentare velis ac desuper Pontificis sententiam petere; quam vel ex hoc uno (me iudice) facile obtinebis, quod Florentini fere omnes Gallicas iam caussas, et quidem magno concilio tractent, maxime ubi utrisque periculum imminere propiciant, de sacris literis alias minimum quid cogitantes. Fac ergo diligens sis sollicitator, item et procurator, in re tam seria, et quid efficeris quantocius 30 rescribe: nam Tacellani rubei ac grisei Alfeldiani eorumque pallidi suggillatores ægre finem expectant. Vale. Cirum et Vadiscum, viros ut integros, sic mili amicissimos, verbis meis salvos exopta. Antverpiæ penultima mensis Junii, Anno M.D.XX.

⁹ nisi de Tezelio (cf. p. 508. v. 13.) hæc accipienda sunt, Tacellananum 'rubeum' (cf. v. 31.) puto Longopolitanum esse, eiusque pravitatis inquinatores esse Petri Schade Mosellani adversarios, Ioannem Cellarium, Lipsiæ Hebraicarum literarum professorem eiusque conlegas. De hoc iurgio ex disputatione Lipsiensi enato cf. Seidemann Die Reformationsezeit in Sachsen von 1517 bis 1539. Dræbd. 1846. 8°. S. 28. f. ¹⁰ Mag. n.] Lovanienses et Colonienses. ¹¹ Minoristæ] Lipsienses, Alveldiani, commilitones Augustini Alveldi Franciscani, qui 'super apostolica sede' contra Lutherum 'ainfeldialiter' scripserat. Cf. Seekendorf de Lutherismo. 1692. fol. p. 106. sq. ¹². Estimo 1. ¹⁵ einfältig *edd.* ¹⁸ millia 2. 3. ^{18. 19} gal.] cardinalatus. sec. f. comp.] vel si tantam pecuniam dare deberent quantam sibi competere diceret curia. ²⁰ S. D. N. *edd.* ²⁴ nitunrnr 1. ²⁷ cau- sas 2. 3. ³⁰ quantotius 1. quantocyus 2. ³¹ rubei] Pungitur puto Ioannes Rubeus Longopolitanus Franco, Cellarii adversarius, Eckii laudator. Cf. Seidemann *supra* cit. et Luthers Briefe von de Wette I. p. 336.

Marforius Romanus
Pasquillo Romano
classico suo salutem.

Perlegi tuas literas, iucundissime Pasquelle, quibus breviter multa perstringis: placet ergo ut breviter respondeam. Quum a condita usque urbe (quod pauci nornunt) nedum eiusdem, verum et totius orbis morum censores dati simus, unde et pedibus et manibus pestiferae huic tyrannidi, qua iam, ut video, Christiana scatet religio, resistamus in primis curavi. nam mox visis (ut aiunt) literis tuis supplicationem tuam cuidam Teutonico Pontificis camerario secreto extra muros tradidi. Is pollicitus est (ut multi etiam ardua promittit) sua autoritate eodem momento manu Pontificis subsignatam restituere. At Silvester palatii magister et nescio quis olim a littore legatus in medium prosiluere, supervenit et ex Germanis egregius quidam dissipator (disputator dicere volui): hunc magistri nostri Itali Orlandum, Alemani Rholandum ob stentoream eius vocem appellant. hic librum de primatu Petri, alter suarum Confutationum (vel potius confusionum) Epitomen manu portabat. hi una Lutheri caussam coram Pontifice et Cardinalibus tractarunt, ut nedum signaturae supplicationum, verum et Bullarum expeditiones aliquot diebus suspensae sint, quo usque genuina industria usus mox aliud remedium inveni: nam magistrum Vives, Pontificis me dicum, hominem alias liberalissimum et perfacetum, adivi, quia Hispanus est, et ut operam suam ob veterem nostram familiaritatem porrigeret petii. qui mox rei favens supplicationis signaturam obtinuit; obtinuit autem per FIAT VT PETITVR, quod solius, ut nosti, Pontificis est. extorsit et decretum, vel si dici possit sententiam diffinitivam, qua Pontifex sole clarus Theologos a theolecticis et barbaros illos perdidores (heu, praedicatores) longe a veris evangelicae veritatis ad assertoribus discernit: quam et tibi submitto. Sic ars deluditur arte. Videat nunc bonus ille pharmacopola quid malagma suum parturierit. Vale, mi Pasquelle, et Affensfeldum a tergo saluta. Romae ex monte Aventino, xxvij. Iulij. Anno M.D.XX.

30

Tenor Supplicationis Pasquillianaæ.

Beatissime pater, ut animarum saluti, Christianæ religioni ac communi omnium commodo rectius succurri valeat, dignetur sanctitas vestra providere, ne ii qui persuasione non minus insulsa quam falsa doctrinæ sibi nomen induerunt theologicoque nomine gloriari solent, diutius simplicem seducant populum, neve tam spurce ac corrupte sanctissimæ Theologie maiestatem debinc prophanare ac illi notas inurere audeant, cum non solum moribus vivant per-

⁷ quo edd. ⁹ cuidam] Coricio. Cf. infra Schnarregalli ep. ¹⁰ multi etiam, ard. 1.3. ¹¹ Silv.] Prierias. ¹² a littore] *facetus esse volunt scriptor cum hoc pro a latere poneret.* ¹⁴ hunc] Eckium. ¹⁵ Enchiridium contra Lutheranos. ¹⁹ mag. V.] non novi hunc Vivetem. ²⁷ Alveldus ediderat ‘Malagma optimum contra infirmitatem duorum virorum Loniceri et Lutheri’. Cf. Appendix, ad hunc Pasq. Marr. vers. 43. sq. ²⁸ a tergo sal.] *fac eum vapulare.*

³² succurri (*pro succurrere*) *ut infra* resisti (*pro resistere*) *omnes*. [Latini sermonis venustatem non nimis bene ipse auctor didicerat.] ³³ doctrinæ] i. e. doctorum virorum ³⁴ theologic] i. e. theologorum.

versis, sed et omnium disciplinarum penitus sint expertes. In primis itaque ad summam aspiraturi Theologiam Grammaticam discant, ne cum artificibus manuabibus inepte ac corrupte loqui, uti faciunt, assuescant. Inde summopere necesse videtur Rhetoricae amplectantur praecepta, ut divinum declamaturi verbum non tam confuse, turbide ac illepede deblacterent, sed pro suis frigidis nugis 5 et dialecticis involucris populo Christiano verba veritatis aperire discant. Deinde si lubet, quamvis necessum non sit, Logicam discant ac Dialecticen, verum sincere et non depravate. modus tamen ac tempus his statuatur, ne inepta capita totius vitae tempus inutilibus consumant strophis. Super omnia vero Latini sermonis discant venustatem, ut et veteres theologos legendo intelligere, et pro- 10 priam barbariem scribendo et loquendo explodere valeant. His demum adminiculis Theologiae limen humiliter salutare et reverenter ingredi audeant, ne omnes pariter cæco errantes tramite ita ignorantiae involvantur caligine, ut nullus alio plus sapere seu rectius quid intelligere valeant. Provideatur vero enixe ne dialectica, logica et gentilium sophistarum ineptiae cum sacris confundantur literis vel 15 coelestia dei instituta ad Aristotelis humana redigantur præcepta, quoniam nullum consortium Christi et Belial. Abnegent igitur Theologiae candidati confessim sub initium contentiosum hoc studiorum genus, ne, uti fieri consuevit, hac rixandi consuetudine scipios bene in cunctis sentire convincant, quum tam 20 omnia ignorent, et totius vite tempore nil aliud etiam summis laboribus quam nihil scire didicere. Et quoniam videmus stultos, insanos, garrulos illos theologastros oristica cavillatione litigandique consuetudine adeo a sacris ac bonis excidisse moribus, ut omnium hominum sint sceleratissimi ac facinorosisimi, ad cuncta tam publica quam privata munia inepti, primo moralium moralibus gentilium imbuantur studiis, deinde Christianæ religionis vera et pia 25 amplectantur præcepta: ita enim pro superbis et contentiosis humiles, pro voluptuariis continentibus, pro avaris liberales, pro invidis humani et demum pro viciosis viri optimi evident. Quodsi omnino quis Dialecticam in Theologia confundendam esse dignum dicit, ut eo pacto haereticorum resisti valeat decipulis, Christianus vero orbis a reliquis depuratus sit erroribus, ad Boemos ille dele- 30 getur haereticos, ut vel illos ad viam veritatis convertat, vel quum id (ut credere licet) minus præstare queat, saltem præsumptionis, garrulitatis et stultitiae suæ pœnas capite proprio luat. Proinde quum nulla alia sit caussa, cur qui falso theologicum usurpent nomen, dialectice, hoc est simulatorie et hypocritice vivant, aliud dicant, aliud faciant, quam quia omnem atatem et operam in 35 verborum inanium spiritu ac dialecticis consumant deceptionibus, illa vero explosa vel saltem salubrioribus institutis refrænata ad veram vel legitimam theologiam denuo redire incipient, Christi dei nostri præcepta absolutius observabunt, diligenter antiquorum Theologorum libros evolvent et quod in illis legendō reperient, operibus quoque complere et proximis impertiri nitentur. Cæ- 40 terum quum nisi sublata caussa effectus minime tolli queat, et philosophastri illi seu depravati sophistæ omnium viciorum scateant illuvie, maximeque ideo viciose vivant, quoniam viciose philosophentur, et quæ in cœlo sunt se specu-

⁷ Logicen 2. 3. ¹⁴ valeant sic *edd.* ²⁸ euadant. *edd.* in (pro cum) *omnes*.
^{28.29} confudendam 2. resisti *omnes*. Cf. *supra*. ³⁰ Bohemos 2. Boemos 3. ³¹ quum]
i. e. si. ³³ cur] nimis Germanice loquitur Romanus Pasquillus. ³⁷ refrenata 2.
⁴⁰ impertire 2. ⁴³ quoniam v. philosophentur etc.] *Sic scripsit auctor, quoniam*
proprium barbariem scribendo explodi (cf. v. 32. p. 506. et prox. v. 29.) *non valeret*.

lari existiment, quum propter torporem et ingenii tarditatem nec quæ ante pedes sunt videre queant, illis in primis Thomæ ac Scotti admantur codices, quod longe utilius et conducibilius quam si Iudeis Thalmudici auferantur libri.

„Fiat ut petitur”.

5 Decretum S. D. N. Papæ
super supplicatione Pasquilli lecta et publicata
per D. Ep̄m. Sutriensem.

Sanctitas D. N. Papæ, maturo habito concilio, ad universum Christianum orhem legatos viros scilicet doctissimos mittere decrevit, qui diligentia indagine perquirant et examinent eos qui se theologicō nomine dignos esse censeant, quos si tam verbis quam operibus legitime philosophari, Evangelicæ veritati sedulo inhærere, Paulinæ ac priscorum theologorum doctrinæ operam impendere invenerint, eos praconis et laudibus extollant muneribusque honorent, ac ut feliciter quoque pergent et successoribus per manus recte vivendi et docendi normam tradant exhortentur; quos vero non re, sed verbis tantum inanibus digladiari, Evangelicam autem et priscam theologiam sophistica garrulitate et corrupta dialectica corrumpere, moribus vero contra ac ipsi præcipiant pessime vivere, linguam denique Latinam penitus ignorare reperient, eos comminationibus deterrent competentibus, quo minus improbis et flagitiosis moribus cum crassa et supina sua ignorantia sacratissimum theologiæ nomen deinceps inquirare audeant, perpetuum garrulitatis ac vanitatis suæ imponant silentium. quodsi in pertinacia sua solita instar perfidorum Iudeorum perseverare dignum duxerint, et temerario nisu monita ac mandata tam iusta ac pia negligere ausi fuerint, post debitarum poenarum exactionem simulatum illis et hypocriticum detrahant ornamentum, ut palam liqueat sub leonina pelle minime theologum, sed plane tam diu asinum delituisse.

Flete igitur, Theologastri, nam ignorantia vestra ac perversi mores palam fient ac manifestabuntur.

30 Publius Schnarregallus
Maironis Imperatoris, summi Pontificis Cancellarius,
reverendo fratri
P. Augustino Alveldiano Franciscano,
regularis observantiae S. Crucis,
sacri Bibliorum canonis miseratione divina et authoritate apostolica Lectori,
35 et in summis festivitatibus Viceguardiano,
habitus Cardinalatus S. Hieronymi defensori imperterritu,
et in Cœna domini Oratori de Synaxi,
Romanistæ romanissimo,
bonam mentem et duodecim Chiliades talentorum hellebori
40 exoptat.

Miraberis fortasse, alveldialissime Alveldi, cur syngrapha tibi Imperator summus pontifex non rescriperit, qua iam pridem S. Michaelis literas esse

⁴ Hoc pontifici tribuitur.

⁶ LECTVM ET PVBLICATVM scribi debebat. ²² Iudeorum 2. ²⁶ Sequentia non habet 2.

³⁰ Maironis] an pro Marronis == Marani, execrati, deceptoris? Nam vix cre-

scriptas tuæ farinæ fraterculis persuassissimum est, quas denique pro amuleto collo suspensas contra Martinianistas non admodum efficax habuisti præsidium: desines tamen mirari, si caussam cur factum sit penitus cognoris, primum itaque scias, post quam Imperator summus pontifex humi prostrati latriam et tractatum accepisset, decretum erat tuæ Alveldialitati aureis esse scribendum li-⁵ teris: nihil enim apud nostros nisi aureis cuiquam rescribitur literis. Id ubi nescio quis Corycœus ad' divum Franciscum detulisset, subito edicto cavit atque imperatori summo pontifici, tum omnibus interminatus est Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Præpositis, Archidiaconis, Decanis, Plebanis, Vicariis et Monasteriis, et universis et singulis Notariis, sive Rotæ sive totius cur-¹⁰ rus, ne cuiquam esset integrum tibi aureis rescribere literis: aiebat enim nefas esse Franciscano, sive patri sive fratri, noviciano vel lollardo, aurum attractare, nil obstante bulla, quam Tezelli Prædicatorum semideus nuper Romæ omnibus Mendicantibus impetravit, qua in posterum licet non aurum tantum, verum etiam omne fœmininum genus, sive primæ sive secundæ, tertiae, quartæ vel quintæ¹⁵ declinationis, quoquo modo habuerit, etiam in scanno neutrius generis, attractare. Quo auditio Imperator summus pontifex provinciam rescribendi tuae Alveldialitati mihi delegavit, atque plenariam potestatem tanquam Legato a latere vel etiam a capite commisit. Ego autem quum in celis atramentum non haberem, nec auro tibi rescribere fas esset, in Paradisum devolo, ubi forte fortuna²⁰ Enoch dormientem reperi, cui atramentum suffuratus tandem hæc tuae Alveldialitati rescriptsimus. Recordare, Alveldi, quid tibi et omnibus Romanistis acciderit, et respice opprobrium tuum; vide quomodo sponsam Christi, ecclesiam sanctorum, omnibus abominationibus et confusione induistis, sedem apostolicam in omnium turpititudinum effrontissimis adulacionibus, plane Pythagorica transanima-²⁵ tione transfiguratis, perinde ut ille ex Homero Alcen meretricem, sic vos ex Christi sponsa scortum apocalypticum fecistis. Vé vobis qui in simplicissimum sacri evangelii præscriptum hominum traditiones, decreta, distinctiones, Aristotelicas chimeras, Thomisticas cucurbitas, Scotisticas tenebras, Occisticas cistas, quadrangularis et eius massæ mille alia portenta introducitis, et veluti proci³⁰ Penelopes et nebulones turpissimi Christianam veritatem, summi regis sponsam polluitis; vé vobis falsariis perfidis, qui divinas sacræ scripturæ literas constitutionibus iuristarum et somniis monachorum adulteratis, facientes monstra inuisitata ad extremas Alveldianorum insulas deportanda; vé vobis, qui nuper nescio ex quo angulo atque Belial conciliaculo mirabilem antichristianismum per exempla reverendi fratris Dormisecure, doctoris Ioannis Diudormirii, domini Augu-

diderim auctorem de Parisiensi doctore Francisco de Maironis sive Maironio de Digna, Ioannis Scoti discipulo, actus Sorbonici institutore, cui Doctoris illuminati et acuti atque Magistri abstractionum appellations honoris causa tribuerunt, cogitasse. Cf. Bulæ hist. univ. Paris. IV. p. 197.

² Martian.] Lutherianos. ⁷ De Iano Coricio Lucilimburgensi, pontifici a libellis, cf. Ind. bibliogr. p. 36* γ. Viri vitam vid. ap. Bælium h. v. ¹³ Tezellus ¹.

²¹ cf. Ecclesiastici XLIV. 16. ²⁵ metempsychosi. ²⁶ Homer.] immo, Isæo. ²⁷ Væ ³. et sic infra. ³⁶ Dormisec.] Libellum 8 foliorum in 8°. s. l. et a. publicatum sic inscriptum:

Oratio hæc est funebris.

In laudem IOANNIS CERDONIS

Quā nominauimus VADE MECVM

Quia cū emeris tūc portas tecum

stini Queretruncerii vulgo inculcatis. O domine Alveldi, respice quo pacto vestro auxilio Romani obscuraverunt aurum in Germania, et istac ubi prius vix uni homini per Alpes via patuit, integros Germaniae montes Romam transtulerunt, pro quibus omnibus callidissimi mercatores reliquerunt nobis quinquaginta ⁵ milia plastra indulgentiarum, bullas, brevia, indulta, instrumenta et multa similia. vide quam dispersi erant per universam Europam ad emungendos pauperum sudores Romanensium Curtisani, stabularii, muliones, agasones, Silvestrenses, Eccienses, Caietaniani, Capricornii atque id genus crabronum, quorum caussam tu egregie tueris. mihi tamen nolim talem patronum, si vel de lana ¹⁰ caprina res ageretur. O nunc felicia tempora, quibus veritas Domini eluxit, etiamsi quasi ursus in cathena vinctus ringeres: sapiunt iam vobis omnibus renitentibus rustici, cives, milites, comites, duces, principes et reges, agnoscent et deprehendunt vestras imposturas et offutias. agnosce tuam infelicitatem in virga indignationis tuæ; vide quam infeliciter cum pediculis domi certaveris, et ¹⁵ quam mari malo filius tenebrarum in lucem prodieris: vivit enim veritas, tu autem permanebis per omnia secula sæculorum alveldialissimus Alveldius, et vestra Sedes apostolica nunc et semper fidelis materies. Quare nisi in perpetuum tui oblitus es, iam agnitiæ veritati cede, nec in longitudine dierum insani; erubescet simul cum tuo evangelio ex cloaca Monachorum ascito, abiice ²⁰ frontem meretricis; et ut tibi tuam dementiam Christus ignoscat, hanc cantilenam post octo versus S. Bernardi pro Collecta vel ad ravim usque cane 'Miserere mei, deus, quia conculeavit me homo, et factus sum sicut asinus et mullus, in quibus non est intellectus; erravi sicut bos qui periit, et frons mere-²⁵ tricis facta est mihi, quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt cucullum meum, et sicut onus grave gravatae sunt super me. putruerunt et corruptæ sunt Romanitatem meæ a facie veritatis'. Hæc habui, mi Alveldi, quæ in rem tuam visa sunt attinere. si aliiquid aliud in mandatis ab Imperatore summo Pontifice habuero, quod tuam Alvelditatem attigerit, nihil te celabo. Sed illud pene excidisset: miramur multa in tuis tractatibus inveniri Græca, Hebraica, Noveniatica, Apuleianica, Vulcanica, Kelberfatiatica, plura Romanica, multa item tua, id est Alveldica, nihil tamen Christianum: quare in posterum prudentius rem tuam age cum tuis latriis et tractatibus, atque tuum illum correctorem magisterculum Novenianiscum et asinarium Apulei præmone, ne tam absurde Græcolatina et Hebraicogræca tuis illis tractatibus immisceant. tu enim tanquam simplex frater ex instituto ordinis tui Latina non admodum calles, taceo Græce et Hebraice; unde omnia quæ tuis latriis et tractatibus intrudunt, pro te esse cre-

Cum duabus epistolis clarorū virorū

Quas nequaquam dices imperitor

vide supra p. 451. sqq. Ibi altera epistola (p. 453) est Ioannis Dormiseure Petro Tardesurgerio scripta. domini] d. edd. Ipse Alveldius h. l. Augustini Queretruncerii nomine peti videtur.

² isthac 3. ⁵ millia 3. ⁶ Cajetani 3. Capricorni edd. ¹¹ etiam 3. catena 3. ¹⁴ virga indign.] Thren. III. 1. ¹⁶ alveldianissimus 3. ^{21.22} Psalm. LV. 2. ²³ periit] an petiit? frons] Ierem. III. 3. ²⁸ Alveldialitatem 3. ²⁹ Phil. Novenianus Hafsfurtensis Franco Lucubratiunculas ... contra auctorem obscurorum virorū. Lips. 1516. et scholia ad Buschii Lipsica edidit. ³⁰ Apuleius hic Lipsiensis quis sit, nunc ignoro: *Apel?* Vulcanica] Vulcanus s. Claudius Lipsius dicebatur Wolfg. Polich de Mellerstadt. Cf. ad Epp. O. V. II. 70. Kelberf.] Hieron. Tungersheim Ochsenfurtensis Franco Kelberfurius frigido convitio dicebatur.

dis, quum omnibus modis in Martini partes abeant. quorū enim attinet sacratissimum nomen IESVS tuis Romanitatibus præscribere, quum Franciscani, Romanenses et Ecciani sitis, non Christiani? Sed de his latius paulo post. Vale interim Alveldialiter, ex Paradiso, secundo anno postquam tu ex insano factus es stultissimus. 5

[Ad hunc Pasquillum Marranum, cum Lipsienses imprimis et Alveldium, parum quidem ingeniose et facete, exagitent, appendicem ex Kappii libro (*Kleine Nachlese II. p. 520, sqq.*) exhibemus quæ sequitur.]

**Ein Satyrischer Tractat in Reimen auf Alvelds zu
Weymar gehaltene Disputation.** 10

Aus einer coäven Copey.

M. D. XXII.

Tractatus metricus de Wimariensi disputatione,
in laudem præsertim Elatissimi ac divinissimi Fratris,

Patris Augustini Alveldii, 15

Lipsiensis magistri, Ordinisque Minorum professi sinistri
decantatus et magno labore comportatus.

*Carmen Iambicum liricum monocolon, acatalecticum etc.
et Archelochium, mira suavitate compositum.*

O regina Musarum, delicatissima Alecto,
Adsis cum pulchris crinibus tuo metristæ dilecto,
Meos quandoquidem oculos ad te suppliciter flecto,
Ut describam disputationis actum
5 Nuper in conventu Wimariensi factum,
Cum fratum minorum ignominia peractum;
Huius, inquam, solennis disputationis
Grandisque cucullatorum contentionis,
Qui cito redacti sunt ad metum redargucionis,

10 Ubi aderat Henricus Marquardi, generalis sinister,
Et præsidebat Alveldius, Lipsiensis magister,
Responditque quidam Minorum ordinis professus sinister.
Hic, inquam, Henricus Marquardus,

In quo non est amor fraternalis,

15 Est purus sophista et logicus modernus,
Attamen est gloriosus in utraque milicia,
Vir strenuus de modica pericia,
Qui facit omnes actus sine tristitia.
Ille reprehendit nuper Philippum Melanchthonem,

20 Qui si sciret, redderet ei bonam talionem,
Ut fieret notus per omnem regionem:
Appellavit ipsum passionatum grammaticam,
Parvumque socium et blesum Iudaistam,

⁴ sec. a.] a. 1522. ¹¹ Copey] Spalatini. Kappius prænotavit „In den Epistolis obscurorum virorum sind viel dergleichen Reime, obwohl von andern Materien, zu finden.“ ¹⁹ Archelochium, sic K. ¹ Alecto] Furiarum una. ⁹ metam?

Imo mendacem poetam vanumque Gr̄cistam.
 25 Credo tamen, quod Philippus scit plus in theologia
 Quam Marquardus de sua Scotistria
 Atque de tota sua merdosa sophistria.
 Dicit Philippi studium pulverulentum,
 In quo ipse non intelligit unicunq; elementum,
 30 Dignus ut comedat rusticum pulmentum;
 Et de literis Gr̄cis Marquardo nulla est contencio,
 Quia in Scoto de illis nulla fit mentio;
 Ideo dicit quod inutilis est ipsarum inventio.
 Alveldius autem est egregius disputator
 35 Grandisque et horrisonus clamator,
 Et in Parvis logicalibus glorirosus triumphator:
 O summe deus, quam egregie scit clamare
 Brachiaque, nasum et oculos hinc inde levare,
 Et veritatem pro falsitate negare,
 40 Et adducta per eum nihil faciunt ad propositum,
 Sed potius intendunt in contrarium et oppositum;
 Et hunc dicunt ipsum habere morem solitum.
 Contra Martinum Lutherum scripsit pulchrum commentum,
 Revera aridum Malagma et inutile p̄dicamentum,
 45 In quo ponit suę theologie fundamentum;
 Disputat in eo de congruo et con̄digno,
 Et an liberum arbitrium sit in arido ligno,
 An noverca conveniat cum privigno;
 Atque de Antichristi Romani monarchia,
 50 Quam probat ex arte vetita sive micromantia,
 Quia nihil de hoc reperitur in vera theologia;
 In quo ostendit suum altum ingenium,
 Ut videatur superare Erasmus et Frobenium;
 Et ut ipse putat Augustinum Aurelium.
 55 Quod tamen Martinus non permisit inultum,
 Quia vexavit ipsum tanquam fatuum et stultum,
 Cum nihil scripserat quod esset rectum et cultum,
 In disputatione scit allegare multas scripturas,
 Quas per impossibile trahit et figuratas,
 60 Sed mox cum sonitu perituras.
 Quando aliquis non credit suis allegationibus
 Suisque ineptis et insulsis racionibus,
 Imo suis criminosis probationibus,
 Rogat poni biblia ad certamen,
 65 Ut suę ignorancię querat relevamen;
 Sed in ea ad suum propositum non invenit unum gramen.
 Extraxit ex cappa valde novum librum,
 Quem multis ossis nondum fecit integrum,
 Quod ostendit ipsum in theologia valde pigrum.
 70 Ipse scivit per orationem disputationis per diapente cantare

³⁴ Alveldt supra v. 34. hab. K.   ⁵³ Frobenius, celebris Basiliensis bibliopola
 qui Erasmus apud se receperat.   ⁵⁴ S. Augustinum.   ⁶⁶ offis K.   ⁷⁰ diap.] Quinte.

Et more asinorum dulciter resonare;
 Sed in theologia solet valde frigide philosophare.
 At ne obliscar fratrī respondentis
 Ob honorem domini pr̄esidentis,
 75 Nam ambo non erant sanq̄ mentis,
 Et antequam irent ad disputationem,
 Fecerunt unam bonam compotacionem,
 Ut possent audacter ad omnia reddere rationem:
 Quod quidam puer astans bene notavit,
 80 Qui illos ‘potos asinos’ vocavit,
 Nec in hoc, credo, multum peccavit.
 Et monachi de respondentē non bene cogitaverunt,
 Quod ipsum auritum asinum in convento sede posuerunt,
 Quo circumstantes ad risum commoverunt.
 85 Attamen dico quod est monachus superbus
 Et in omni genere scibili valde protervus,
 Sed in theologia vix beanitus servus;
 Scit allegare multa et infinita loca,
 Quę non reperiuntur in biblia tota,
 90 Nec in aliqua omnium scripturarum quota.
 Et licet aliquando bene dixit aliqualiter,
 Attamen (Marquardi iudicio) non totaliter,
 Sed pocius grossiter et ruraliter;
 Ideo Marquardus dixit ipsum h̄ereticare,
 95 Volens eum inter Picardos numerare,
 Ita voluit suum socium infamare;
 Sed hoc fecit tantum iocose,
 Imo, ut verius dicam, multum dolose,
 Attamen nec valde artificiose:
 100 Quia circumstantes hoc bene intellexerunt,
 Et ipsos mox suspectos habuerunt,
 Atque eorum versuciam cito odoraverunt.
 Sed hi disputantes commiserunt ambitionis crimen,
 Et disputando non intraverunt rectum limen:
 105 Ideo propter suam superbiam sentient malum finem;
 Quia quę ab ipsis sic fiebant,
 A malicia initium sumebant,
 Ideo huic negocio vigiles intendebant,
 Et noluerunt diu ante publicare disputationem,
 110 Ne forte innotesceret per aliquam regionem,
 Et ipsis vergeret in scandalum et confusionem.
 Sic volebant inter se solum disputare,
 Ut nemo posset eorum conclusiones negare
 Aut ipsos in aliquo oppugnare.
 115 Sed celaverunt disputationis acta
 Suaque mirabilia dicta et facta,
 Ut a viris doctis manerent intacta.
 Et Alveldius in peroratione sibi disputationis conclusiones reservavit,

⁹⁵ Picardos et Bohemos promiscuo h̄ereticos tum appellabant.

Et multa alia inutiliter boavit:
 120 Et tamen parvum honorem inde portavit.
 Putabat se posuisse nos in c̄elos,
 Sed mox audivit triste melos,
 Cum videret contra ipsum insurgere fortis camelos,
 Quia Deus evertit ipsius intentionem,
 125 Per doctorem Langium, meum commilitonem,
 Qui ipsum facile coegerit ad redargutionem.
 Langius cum insperato ecclesiam intraret
 Seque ad disputandum pararet
 Et nonnullos Erphordenses secum portaret,
 130 Mox posuit ipsi gloriosum Cantate,
 Ut canerent Requiem sine Laudate.
 Hoc vos, reliqui Pharis̄ei, notate.
 Quando Alveldius cum suis volebat multa dicere,
 Tunc nihil poterant contra Langium proficere,
 135 Quia scivit eorum deliramenta per scripturam sacram reiicere.
 Et cum Langius reprobavit cucullorum abusum,
 Reddidit Alveldium totum confusum,
 Quia non putabat hunc puerilem lusum,
 Ego quasi acquisivi stranguriam,
 140 Quando vidi monachorum ruditatem et incuriam
 Ostendencium se in scienciis habere penuriam.
 Et ceteri assidentes monachi Minores
 Erant beani et avari caseatores
 Ac apud simplices pessimii adulatores.
 145 Qui etiam valde dulciter riserunt
 Et inter se ridendo conversaverunt,
 Quum Alveldius dixit quę pro suo ordine fecerunt.
 Sed erant valde simplices socii,
 Quemadmodum sunt illi lusci et luridi Ochsenfurdi,
 150 Istique parvi et grisei Ratzenkuvii.
 Sed ut redeam unde sum digressus,
 Dicam adhuc modicum, antequam sim fessus;
 Postea faciam breves dictaminis recessus.
 In disputatione Alveldius clamabat usque ad cēlum,
 155 Sed in sua pharetra nullum habuit bonum telum,
 Et omnibus suis dictis obduxit nigrum velum;
 Atque adduxit valde frigida argumenta,
 Fantasias vetularumque figmenta,
 Que a multis reputantur deliramenta.
 160 Sed nihil per clamores suos promovit:
 Nam qui nescivit ipsum, fatuum cognovit,
 Omnesque assistentes ad risum commovit.
 Dico tamen quod est homo ingeniosus,
 Et contra bonos mores multum malitiosus,
 165 Imo in omnibus suis dictis criminiosus.

¹²⁵ Ioannes Langius, Augustinianus, theol. dr. Erfurtensis contra Alyeldium disputanti Aegidio Mechlerio praeſidebat. ¹⁵⁸ Fant.] nugas.

Sed scit se tam amicabilem ostendere,
 Quod neminem videatur offendere,
 Et de sua probitate verbis et factis contendere.
 Scripsit ad doctorem Langium Epistolium,
 170 Quod in se habet venenum et infelix lolium,
 Et in eo mirabiliter tribulavit folium.
 Sed Langius ei bonam vicem
 Expedivit ipsum tanquam vilem meretricem
 Et sicut formosam balneatricem.
 175 Vult ire disputatum ad Erphordiam,
 Sed ibi nihil impetrabit per misericordiam,
 Neque inveniet in iunioribus theologis socordiam:
 Erphurdenses non curant suas frastas scolasticas,
 Quas appellant opiniones fantasticas;
 180 Expetunt veras doctrinas theologicas.
 Mihi placaret ut iret Venecias vel Vicenciam,
 Ne acquireret super caput suum pestilenciam,
 Quia nullam mendaciorum habet impudenciam.
 Sed Alveldius non gustabit ullam mortem,
 185 Neque cum hominibus senciet communem sortem,
 Quia inter nigram computatur angelorum cohortem.
 Et iam ad finem laboris pergo,
 Quia nimium Alveldii laudibus me immergo,
 Quod est contra suum rostrum, quem portat in tergo.
 190 Det deus Alveldio suam pacem,
 Qui cum cycada habet linguam loquacem
 Et contra bonos mores multum mendacem.

Ad Augustinum Alveldianum Hexastichon.

Delicatissime Alveldi, his te metris honoravi,
 Teque eterne memorie consecravi,
 Quia nomen tuum eleganter commendavi,
 Multaque tua laudabilia facta laudavi,
 Et tuam disputationem ad astra levavi:
 Nec in hoc, credo, multum peccavi.

Ad lectorem.

O socii, nolite sic ridere,
 Sed discite risum continere:
 Mox debetis pulchriora videre:
 Post responsionem Langii acceptam
 Maioremque occasionem adeptam
 Dabo huic morbo sanam receptam.

* * *

O lappa Cappa, ein Kleindt du bist,
 Und der monch, der in der Cappen ist,
 Der ist also voller arger list,
 Als meniger faden in der Cappen ist.

¹⁷³ Expedibit *K.*   ¹⁷⁵ Erphordiam *K.*   ¹⁷⁸ frastas = frascas, *frasques*, im-
 portune dicta.   ¹⁸⁰ sic.